

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 01.06.2026 § 168

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 01.06.2026

§ 168

Valtuustoaloite: Ikävaikutusten arvioinnin lisäämiseksi osaksi päätöksentekoa KV

3845/00.01.01.03/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

hallintopäällikkö Risto Uotila, p. 050 398 5501

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tullut tässä yhteydessä riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa

Lahden sosialidemokraattinen valtuustoryhmä jätti 1.9.2025 seuraavan valtuustoaloitteen:

”Yli 64-vuotiaiden osuus lahtelaisista on reilu neljäsosa, 26 %, kaikista lahtelaisista. Ikääntyneiden määrä kasvaa Lahdessa ja yli 64-vuotiaiden ennustettu määrä on vuonna 2035 35 034 henkilöä (Lahden väestösuunnite 2024–2040). Väestön ikääntymiseen liittyvien tarpeiden seuraaminen ja niihin vastaaminen kaikessa kaupungin päätöksenteossa tulee korostumaan tulevina vuosina.

Ikääntymisen megatrendiin tulee varautua ja ikävaikutukset nähdä keskeisenä osana päätöksentekoa. Päätösten ennakkovaikutusten arvioinnin tulisi olla jo nyt osa kaikkea lahtelaista päätöksentekoa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos suosittaa ihmisiin ja eri väestöryhmiin kohdistuvien vaikutusten ennakoarvioinnin käyttöönottoa. Lahden kaupungissa on onnistuneesti edistetty lapsivaikutusten arviointia, ja ikävaikutusten arvioinnin ottaminen käyttöön olisi jatkumo tälle työlle.

Ikääntyneen väestönsä huomioiva kaupunki tunnistaa iäkkäiden ihmisten tarpeet ja voimavarat sekä tukee heidän aktiivisuuttaan, hyvinvointiaan ja turvallisuuttaan. Ikäystävälliset asuinympäristöt ovat viihtyisiä, helposti hahmotettavia ja esteettömiä. Liikkumisen mahdollisuuksiin, opasteisiin, kulkuväyliin ja käveltävyyyteen on kiinnitetty erityistä huomiota.

Kaupungin toiminnoilla luodaan edellytykset iäkkäiden aikuisten hyvään arkeen ja kykyyn toimia yhteisöissä. Ikääntyneet huomioivan kaupungin palvelut ja rakenteet tukevat ikääntyvien aikuisten toimijuutta ja kotona asumista. Ikääntyvien lahtelaisten kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista huolehtiminen on yksi kaupungin keskeisiä tehtäviä ja esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa huomioi kaatumishoitojaksojen vähentymisen. Myös digitaalisia palveluita voidaan kehittää poistamalla digiesteitä palveluissa.

Hyvin suunniteltu kaupunkiympäristö mahdollistaa eri toimintakyvyn haasteiden kanssa pärjäämistä kaiken ikäisillä. Kaupungin palveluilla ja demokratiatyöllä on mahdollisuus tukea iäkkäiden osallisuutta laajasti. Ikävaikutusten arvioinnissa on myös hyvä tunnistaa iäkkäiden moninaisuus.

Valtuutetuille kuuluvaa aloiteoikeutta käyttäen Lahden sosialidemokraattinen valtuustoryhmä esittää, että kaupungin päätöksenteossa otetaan käyttöön ikävaikutusten arviointi.”

Vastine aloitteeseen

Aloitteessa esitetään, että kaupungin päätöksenteossa otetaan käyttöön ikäihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointimalli. Aloitteessa perustellaan esitystä väestön ikääntymisellä sekä tarpeella huomioida ikääntyneiden tarpeet ja osallisuus entistä systemaattisemmin.

Kaupunki tunnistaa väestön ikääntymisen keskeisenä kaupungin toimintaan ja tulevaisuuteen vaikuttavana trendinä ja pitää tärkeänä, että ikääntyneiden tarpeet ja heihin kohdistuvat vaikutukset tunnistetaan ja huomioidaan johdonmukaisesti päätöksenteossa. Aloitteessa esiin nostetut näkökohdat, kuten esteettömät ja turvalliset elinympäristöt, palveluiden saavutettavuus, osallisuuskäytännöt sekä digitaalisten palveluiden kehittäminen, ovat jo osa kaupungin strategista ja operatiivista kehittämistyötä.

Lahden kaupungissa on käytössä vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) toimintamalli, jonka tavoitteena on tunnistaa ja arvioida päätösten vaikutuksia monipuolisesti eri näkökulmista ennen päätöksentekoa. Yhtenä arviointimallin keskeisistä tarkoituksista on tunnistaa *mihin ihmisryhmiin päätös vaikuttaa*. Ennakoarvioinnin keinoin pyritään tunnistamaan vaikutukset muun muassa eri väestö- ja ikäryhmiin, kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen, talouteen, elinympäristöön sekä yhdenvertaisuuteen.

Mikäli päätöksellä tunnistetaan olevan vaikutuksia erityisesti ikääntyneisiin, pyrkivät valmistelijat keräämään tietoa vaikutuksista asiantuntijoilta, pyytävät lausuntoja vanhusneuvostolta sekä järjestävät osallistavia yleisötilaisuuksia, joiden kautta ikäihmiset voivat tuoda näkemyksiään sekä arviotaan siitä, miten valmisteltava päätös heihin vaikuttaisi. Erityisesti kaupunkisuunnittelun osalta toimintamalli on hyvin juurtunut osaksi toimintakulttuuria.

Käytössä olevan vaikutusten ennakoarviointimallin keskeisenä lähtökohtana on kokonaisvaltaisuus, jossa eri ihmisryhmät huomioidaan osana samaa

kokonaisarviota. Näin varmistetaan, että vaikutuksia tarkastellaan samanaikaisesti eri näkökulmista eikä erillisinä, toisistaan irrallisina arviointeina. Erillisen ikävaikutusten arvioinnin käyttöönotto ei ole tarkoituksenmukaista, koska erillinen malli loisi päällekkäisyyttä nykyisen ennakkoarviointimallin kanssa, hajauttaisi arviointikäytäntöjä ja voisi jopa heikentää kokonaisvaikutusten tarkastelua. Nykyinen malli mahdollistaa jo ikävaikutusten huomioimisen osana laajempaa vaikutusarviointia.

Sen sijaan kaupunki kehittää edelleen olemassa olevaa ennakkoarviointimallia siten, että ohjeistusta tarkennetaan, valmistelijoiden osaamista vahvistetaan ja hyviä käytäntöjä jaetaan palvelualueajat ylittävällä yhteistyöllä.

Kaupunki pitää tärkeänä ikäystävällisen kaupungin kehittämistä ja jatkaa työtä ikääntyvien asukkaiden hyvinvoinnin, osallisuuden ja arjen sujuvuuden tukemiseksi kaikilla palvelualueilla. Tämä työ toteutuu tehokkaimmin osana yhtenäistä vaikutusten ennakkoarviointia.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: -